



MARNO JÁNOS

Az utolsó koporsóvacsora

*Mahler V. szimfóniája és
a Kindertotenlieder dalciklusának
hallgatása közben*

1

Megéltem és meghaltam. Holtomban
nem kísértettem sehol senkit, nyugton
oszlottam a rend szerint a sírban,
miközben odakint, fent a kertben
esett szakadatlanul; ősz lehetett
vagy a megszokottnál melegebb tél,
és nem tavasz, azt nagyon nem szeretném.
A nyár végre hidegen hagy. Még egész
kiskoromban jártam naponta erre
a nagymamámmal nyáron, a lyukas
locsoló kannán és a csigákon
kívül azonban nemigen emlékszem
semmi egyébire. A nagyanyámból
például nem maradt semmi. Mintha
kiégett volna, ő, akit öröknek
hittem és vadonnak, Vadonnának,
tréfásan mondva, habár a tréfának
nem voltam híve az életben soha.
De a nagymamámban volt valami vad,
vagy maradéka valami vadságnak,
ami napra nap ide vezette őt
a temetőbe, bennem pedig meg sem
fordult, hogy akár csak egyszer ne tartsak
vele. Megérkeztünk és rávetette
magát az elvadult, gondozatlanul
hagyott kis sírhalmokra, kigyomlálta
a gáz és ültette a füvet és az ég
tudja, milyen virágokat, én meg
hordtam neki a vizet a lyukas
kannában, mert azon a nyáron egyszer

sem esett. Csak én pisiltem be egyszer-
egyszer, ha megfeledezve testemről
lestem a csigákat, melyik merre
húzza a gyorsan szikkadó csíkot,
mely ujnyomásra megrepedezett.

2

Hogy mikre nem emlékszik mégiscsak
az ember, ha nem erőlteti magát
túl érte! Ezt szeretem még a sírban,
a síri csendet, mely ez életben
szorongást keltett gyakran, itt lent meg
halálos nyugalmat: póker üregű
tekintetet, amilyennel a rohadt
életben bármit megnyerhetett volna;
Csakhogy az a vonat már elment, mondja
untig a lusta férgeknek, melyek ott
döglenek rajta degeszre zabáltak.
Napoznak úgyszólván! És miért is ne,
ha egyszer de facto túlvilág van,
másvilág, más szóval, ütközésprogram
egy végtelen részecskerombolóban.
Amibe éppenséggel belehalhat
újra meg újra meg újra az ember.
Nagyanyám temetésére nem mentem
el annak idején, elment tőle még
előbb a kedvem, vagy elfelejtettem,
és most a földben sem mond semmi újat,
sem valami régít újra nekem. Ha
életben volnék most, akár mondhatnám
azt is, tetszik itt nekem. A természet
közönye, ha jól emlékszem. Arra
mondanám, hogy tetszik szinte. Hogy nem kell
lélekben seholy sem lennem, iránta,
a nagyanyám holléte iránt sem ébred
érdeklődés bennem, hogy ő vajon hol
fekszik ebben az örökösőben,
nem izgat a hangja, hogy jólesne-e
hallanom: "Jó vagy rossz helyen kopogtatol."
Elhanyagolt szerzetes-sírokat
szeretett gondozni különösen,



lazaránusok, angolkisasszonyok
sírjait, gyomlált, ültetett a buja
madárcsicsergésben, én csak öntöztem,
szandálban, rövidnadrágban, mert délre
igen felforrósodott a levegő
még a dús lombok alatt is, a fején
szalmakalap, rajtam vizes zsebkendő,
a csücskei csomókba kötve. Együtt
háltam is otthon egy rossz kanapén
vele, és együtt keltünk a nappal, és
mentünk a hajnali misére, egy
karcsú és hűvös kis kápolnába.
A kápolna mellett élt szüleivel
a Bolond Sára, mígnem egy hidegebb
éjszaka fel nem falták őt a disznók
fagyos álmában. Mintha gyomromat
hallanám forogni a sír gyomrában,
egyre harsányabban, korogni most már
a sír gyomrát perforáló gyomromban,
a fájdalom elcsigáz, de mennyire
pompás csatajelenetnek leszek mindjárt
a tanúja, ha kibírom azt az egy-
másfél percet!

3

Nincs is gyomrom. Disznósajt készülhetett
volna belőle, eleven disznósajt,
ha történetesen én falom fel azt
a flúgos Sárát. És akkor a saját
disznósajtommal etethetném tovább
a féregcsordát, míg bele nem döglük
valamennyiük, s a síri csendben
akkor tényleg nem hallani mást,
csak az esőkopogást,
vagy a szemerkélés nesztét. Örülök
az ilyen nesznek. A novemberi
felhők mikor mogorván szemetelnek,
szurkálódznak, pokrócot teregetnek
a kóbor kutyák fekélyes bőrére.
És kinek ne volna titkolt fekélye
valahol, amely a lelkét előre

kikezdte, hogy aztán a testével
már ne kelljen annyit vacakolnia.
Elmosva emlékeim az éjjeli
vackolódásokról mellette a szűk
kanapén, sem íz-, sem szag emlékem,
csupán az ujjbegyeim, melyekkel
tucatnyi írógép billentyűzetén
tanultam később tájékozódni, ők
őriznek elrothadtan is valamit
még a tapintásából, mivelhogy azt,
a hálóingét gyűrködve merültem
álomba ezer éjen át. Túloznék?
Túlozhat-e a síron túl akármit
fölemlegetve a lélek? Nagyanyám
egyszer csak eltűnt, nem sírtam utána,
felrótta anyám, a húgom, nővérem,
akik most mind nincsenek, ahogy én sem.
Nemlétünk különbözőségében
a nagyanyám sírját borítja csupán
sűrű homály, minthogy őt nem is a föld,
nem is a tenger vagy óceán, hanem
makacsul mindig a köd nyelte el.
Papokra főzött odakint, a gyűrűs
ujját ott darálta le, így enyelgett
velük néhány évig még csonkán, majd
visszatért közénk szalmakalapban és
cigányhabókos tarkaszínekben.

4

Az utolsó koporsóvacsora
freskóján őt látom ülni középen.
A fején fekete korona hajból
fonva, a lánykori sajátjából,
jól látni épp, ahogy eszi a rozsda
vörösbe forduló hajfonatát.
Látom az alkonyt, éjjel a kibomló
kontyát, a négy diófacsetetét
az ablak előtt, vénségére ültette
őket, mikor már félig befonta szemét
a szürke hályog. Nincs okom beszélni
róla többet, a köd, ami magába

vonta őt, a hajnali hidegben
kutyául köhögött, és mért pont ekkor
fut össze a számban a nyál fantom-
szagától az abált szalonnának.
Fuldokolni és falatozni nyugton
egyidejűleg – csak idáig eljutnom:
ez a gondolat rágja csontjaimat
is itt a sírban, cibálja lelkemet,
mely ámulatomra még az örökké-
valótlanságban is kész öntögetni
magát némely szavakba, melyek szemre
fölöslegesek. Jobb tehát nem lenni
fent éjjel sem, nemcsak nappal, a Nap
csak arra való, hogy takarja előlem
az eget, és elnehezítse viselnem
a holttestemet. Éjszaka bezzeg ét-
vágyam támad főzelékre, mely hideg,
és odalökve ajtóm küszöbéhez.
Ezek volnának a serdülő évek
életképei, fantomkelései
szétkenődve a test bőrfelületén,
mely nem ismeri még az öregséget.
Az öregség reszketve ereszkedik
bele a székébe az asztalfőn,
bögréje fülébe kapaszkodik,
a bögrében bőrödzik a kakaó,
s a tanítványok mind azt lesik, mikor
billen meg a bögre az asztalszélen,
mert ez volt a szándéka, semmi kétség,
a figyelmet ébren tartani, végleg.

5

Halat mímelő polipot utánoz
egy hal. Legyen mondjuk a végső
szavam ez. Egy semmitmondó jelenet
talán egy ismeretterjesztő filmből,
melyet nem láttam, és nem is hallottam
róla, hogy műsorra tűzték volna, és
lelment, s akik látták, azoknak tetszett,
nyugodtan aludtak tőle éjszaka,
néhányan akár nappal. Egész gyermek-

koromat tátott szájjal aludtam át,
mintha csodálattal adóznék annak,
ami nincs előttem sem formában,
sem tartalomban, sem jövő gyanánt,
mely ha elvirágzott, gyümölcsöt ad
unalmában. Dehogyan ásítoztam!
Az orromban hibádzott a levegő
útja, amelyet most agyagos talaj
torlaszol el, mert a lélek elvan egy
darab kőben éppúgy, mint egy ágyú-
csőben, melyet betömve mutogatnak
kábulat szülők a kába gyermeküknek.
A gyerek ki fogja hányni majd egy dísz-
sírhelyen a drága ebédet, drága
ebédnek hogy legyen mit felnyalnia.
A természet tudja, hol mi a dolga,
tekintet nélkül a korra, amit
történelemként ad elő a szolga
személyzet. És rohanás a vonathoz
a pályaudvarra, dohányzófülke,
Rákosrendező, Angyalföld, Újpest, és
azután a vasúti híd a folyó
fölött, még egy közeledő gőzöst is
kiszúr magának a gyerek az acél-
pántok között a szürkésbarna vízen,
továbbá néhány kajakot. De tutaj
sehol, mint a Huckleberry Finnben.
Sehol a Herceg és a Király, meg a
saját apám. Nincs is apám. Mindössze
egy diónyi lyuk egy csontbőr alak
fonnyadt nyakán hamarosan, meg ajtót
nyitni a nővérem – és felsikolt; a
szavát viszont nem értem. Fekszem némán
a gödrömben, az esőt végtelenbe
nyúló gyufaserczésnek érzem.
És minduntalan elővesz emléke
a félelemnek, hogy égjen lámpa,
keljen a nap, az árnyékában végzem.